

Stortingsmøte torsdag den 28. november 2013

Interpellasjonen fra Jan Bøhler. Hentet i sin helhet fra <http://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2013-2014/131128/>:

4. Interpellasjon fra representanten Jan Bøhler til justis- og beredskapsministeren:

«I brannen på Scandinavian Star 7. april 1990 omkom 159 mennesker. Stortinget behandlet saken gjennom en redegjørelse fra handels- og sjøfartsministeren og en stortingsmelding. Det har senere vist seg at man den gang ikke fikk snudd alle steiner, bl.a. angående egentlige eierforhold og brannforløpet hvor man bare tok for seg første 1,5 time av 38 timer. Dermed har det helt til i dag stadig kommet nye opplysninger, rapporter og spørsmål. Støttegruppa for overlevende og etterlatte og stiftelsen for ny etterforskning har fortsatt å engasjere seg for å klarlegge hendelsesforløpet. Politiet foretar nå en gjennomgang av sitt arbeid med saken. Spørsmålet er om politiske myndigheter også bør gå igjennom sine deler av saken, og gjøre nye undersøkelser av det man har hatt overordnet ansvar for, slik støttegruppa ønsker.

Hvordan vil regjeringen arbeide videre med dette, og bidra til at Stortinget får mer fullstendig informasjon enn tidligere?»

.....
Hele referatet:

«**Jan Bøhler (A) [14:31:19]:** Natt til 7. april 1990 ble fergen «Scandinavian Star» rammet av en katastrofal, dødelig brann. Det er ingen tvil om at den skyldtes en brannstiftelse. 159 mennesker ble drept, derav 134 fra Norge, 84 fra Oslo. Mange opplevde forferdelige tap av foreldre, familie, lærere, venner, trenere osv. i sin beste alder. Senest i går snakket jeg med daværende prest i vår menighet på Høybråten/Haugenstua, som fulgte opp to barn i naboblokka vår, som på en tragisk måte mistet begge foreldrene sine i dødsbrannen.

De overlevende og etterlatte dannet umiddelbart etter katastrofen en støttegruppe, som vedtok følgende formål:

«Arbeide for full klarlegging av det fullstendige hendelsesforløp knyttet til ulykken, dens forhistorie og etterspill».

Etter dette har støttegruppen og senere også stiftelsen for etterforskning av mordbrannen på «Scandinavian Star» arbeidet aktivt for å finne nye opplysninger og kreve en ny politietterforskning, ny gransking og nye undersøkelser.

Senest nå i år har støttegruppen levert en bred begrunnelse og en anmodning om ny gransking til regjeringen, og stiftelsen har på sin side levert en grundig rapport og en begjæring til politi- og påtalemyndighet om gjenåpning av etterforskningen. Oslo politidistrikt har deretter startet et arbeid for å gå gjennom sakens dokumenter på nytt og dermed vurdere om det kan være grunnlag for ny etterforskning. Støttegruppen har i denne forbindelse advart det politiske system mot ansvarsfraskrivelse hvis vi bare henviser til politiets gjennomgang. Politiet skal først og fremst vurdere etterforskning av strafferettslig og sivilrettslig skyld, og ikke andre sider av saken som er myndighetenes ansvar.

Det er all grunn til å ta disse synspunktene og de nye anmodningene fra støttegruppen og stiftelsen på dypeste alvor. Dette gjelder den langt alvorligste brannkatastrofen vi har vært utsatt for i nyere tid, og mange overlevende, etterlatte, pårørende, familie og venner har slitt ekstra i alle disse årene fordi det er så mange ubesvarte spørsmål. Noen av dem vil forhåpentligvis kunne inngå i politiets gjennomgang, men det er også i de senere årene – etter at Stortinget drøftet saken i form av redegjørelse, stortingsmelding og senere representantforslag på 1990-tallet – kommet nye opplysninger som gjør det

aktuelt å se med nye øyne på noen mer overordnede premisser og rammer som ulike deler av myndighetsapparatet har hatt ansvar for.

Det gjelder særlig for det første behandlingen av brannforløpet. Her har både granskingen – gjennom mandatet til de brannsakkyndige – og etterforskningen begrenset seg til å undersøke første halvannen time av brannen, til da kapteinen gikk fra borde. Men brannene varte i 38 timer, selv om de omkomne ble drept i første fase. Politi og granskingsutvalg mente det var snakk om følgebranner etter den første og derfor ikke nødvendig å etterforske nærmere. Senere har de samme SINTEF-ekspertene som var sakkyndige for granskingsutvalget i 1990, i hvert fall siden 2001, flere ganger tatt opp at det er nødvendig å gjøre nye undersøkelser av hele brannforløpet – med de seks påfølgende brannene – og har foreslått en modell for hvordan dette kan gjøres.

Utredninger som har kommet fra flere brannfaglige miljøer, som svenske Sweco og norske Skansen Consult, har konkludert med at brannforløpet bare kan forklares med at det har vært en rekke uavhengige brannstiftelser om bord. Om det har vært én brann med følgebranner i 38 timer eller flere uavhengige brannstiftelser, er selvsagt avgjørende for mange sider av saken, bl.a. om hovedmistenkte, som døde i den første brannen, kan være den eneste brannstifteren.

Den eneste måten man kan skape større visshet og klarhet rundt brannforløpet på, er trolig å gjennomføre en slags rekonstruksjon og testing av modeller med dagens teknologi og ekspertise. Dette må i tilfelle være et myndighetsinitiativ. Stortinget bør ha en interesse for dette, fordi man også i St.meld. 63 for 1991–1992 la til grunn at det var snakk om én brann.

Det andre spørsmålet, hvor det stadig er kommet opp nye forhold i de senere årene, gjelder eierforhold og forsikringsutbetalinger. Mens man i første redegjørelse for Stortinget la til grunn at dette var avklart, og senere at det ikke hadde betydning for saken fordi det bare var økonomiske forhold mellom private, er det etter hvert reist nye spørsmål og kommet bøker og store artikler hvor det eneste sikre er at eierforholdet ikke er sikkert eller avklart.

Under en rettssak om forsikringsansvar i Oslo tingrett i 2005, trekker dommer Johan Berg konklusjonen at

«det er grunn til å stille spørsmål om de ansvarlige for skipet er stilt til ansvar. Det kan synes som det er grunnlag for å hevde at skipets reelle eierforhold ikke er lagt til grunn i myndighetenes behandling av saken og i de straffesaker som fulgte.»

Også den danske riksadvokaten slo i 2005 fast at eierforholdene ikke var fastlagt, og daværende statsråd Erik Solheim skrev i juni 2009:

««Scandinavian Star»-ulykken er et godt eksempel på hvordan skatteparadiser skjuler eierskap og dermed gir mulighet for å komme seg unna både erstatningsansvar og straff. Til dags dato vet ingen hvem som eide båten.»

I NOU 2009:19, Skatteparadis og utvikling, heter det:

«Endelig eierskap er imidlertid ikke blitt fastslått. Skipet var registrert på Bahamas. Det er begrunnet mistanke om at et amerikansk selskap (...) var den reelle eieren av Scandinavian Star. Hvis de etterlatte hadde fremmet en erstatningssak mot selskapet i USA, kunne de kanskje ha oppnådd betydelig høyere erstatningssum enn gjennom dansk rett.»

Når slike konklusjoner nå trekkes av Oslo tingrett, av en statsråd og i en norsk offentlig utredning, blir det ganske selvmotsigende om det man slo fast i redegjørelsen og i dokumenter til Stortinget de første årene på 1990-tallet, skal bli stående. Innenfor dagens mer åpne verdensøkonomi og nye regler om skatteparadiser, bør det være mulig å prøve å snu også denne steinen på ny.

Det tredje forholdet som er blitt aktualisert, er den tredelte delingen av etterforskningen mellom teknisk, taktisk og økonomisk etterforskning mellom henholdsvis Sverige, Norge og Danmark. Det var slik at Sverige, ved en ganske liten politistasjon i Uddevalla, hadde ansvaret for åstedet. Danmark, ved

en tilsvarende stasjon i bydelen Frederiksberg i København, hadde ansvaret for sjørett, sjødyktighet, rederansvar og dermed eierforhold, og Norge, ved Oslo politikammer, hadde ansvaret for selve brannen og brannstiftelsen. De eneste som er blitt dømt i saken, er tre personer som er dømt av dansk rett, som en del av danskenes ansvar i delingen. De ble dømt for å sette skipet i drift uten at det var i forsvarlig stand. De fikk seks måneders fengsel.

Den norske delen, etterforskning av brannstiftelsen, ble henlagt etter ett år, men saken har en foreldelsesfrist på 25 år i henhold til mordbrannparagrafen, dvs. til april 2015. Samtidig som man henla saken, ble det gjort to ting som senere er blitt viktige og kontroversielle. For det første utpekte man en navngitt person, som døde i den første brannen, som den eneste mulige mistenkte blant de 482 om bord. Daværende politimester i Oslo, Willy Haugli, sa til VG 13. mars 1991:

«Alle andre muligheter enn dansken er utelukket».

Samtidig innrømmet man at man ikke hadde tekniske bevis eller noen fellende vitneforklaringer, slik også VG gjennomgår i dag. Det er et problem for ettertiden for Stortinget at man også i St.Meld. 63 for 1991–1992 slutter seg til utpekingen av én person som overveiende sannsynlig gjerningsmann, noe som kan være prinsipielt problematisk med tanke på våre rettsprinsipper.

Det kom sammen med henleggelsen fra 1991 også en påtegning fra Riksadvokaten til statsadvokatembetet i Oslo om å se på delingen av etterforskningen på nytt, jf. at det hadde vært problemer med koordinering og samlet ledelse av etterforskning. Meg bekjent er likevel ingenting gjort med denne tredelingen til nå, i de 22 årene som er gått. Hvis vi virkelig skal gå gjennom saken på nytt, bør det absolutt tas et overordnet grep for å gå inn i det på en helhetlig, samlet og annerledes måte.

Det er mye mer som kan sies om nye opplysninger og hvilke steiner som bør snus i denne saken. Mitt anliggende er

Mitt anliggende er hva vi fra ulike hold kan bidra med for at de overlevende og etterlatte, venner og familie skal få flere og bedre svar, og at den største dødsbrannen i nyere tid ikke skal gå over i historien som en på mange måter uløst gåte. Hvis noe kan gjøres for å komme videre i dette, er jeg sikker på at Stortinget mener det bør gjøres.

Jeg er ikke ute etter å kritisere statsråden, som har sittet i kort tid, eller andre for noe som helst, jeg er kun opptatt av saken. Min forventning er at det ikke skal trekkes noen endelige konklusjoner i dag om ny gransking eller nye undersøkelser. Mitt håp er at vi skal være enige om at vi må foreta egne vurderinger av om det er spørsmål utover de politimessige som myndighetene må ta sitt ansvar for å undersøke og granske ut fra nye opplysninger, for slik å bidra med vår skjerv til at overlevende og etterlatte og historien får svar, til at Stortingets behandling står seg for ettertiden og til at vi kan lære mer for fremtiden.

Statsråd Anders Anundsen [14:41:17]: Støttegruppen etter «Scandinavian Star»-ulykken sendte et brev til Nærings- og handelsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i Norge samt til den danske og svenske regjeringen 23. april i år. I brevet ber man om at det nedsettes et granskingsutvalg med mandat til å utrede hele brannforløpet om bord i skipet og til å utrede eierforhold og rederansvar for «Scandinavian Star» på tidspunktet for katastrofen.

Jeg vil innledningsvis berømme støttegruppens innsats, og jeg deler deres ønske om klarhet i årsaksforholdene rundt brannkatastrofen som rammet mange for mer enn 20 år siden.

Spørsmålet er hvordan vi på en best mulig måte kan finne frem til hvordan brannen startet og hvem som var den ansvarlige for brannen. Det er naturlig å ta et utgangspunkt i Schei-utvalget rapport om den granskingen som ble utført i 1991, og som ble presentert i NOU 1991:1A. Støttegruppen sier at denne granskingen var for lite omfattende. Støttegruppen anser den nå som helt avgjørende for å iverksette faglige funderte undersøkelser for å avklare det fullstendige og samlede brannforløp.

Støttegruppen presenterer også og de beskriver et forslag til et eget prosjekt, som de mener vil kunne gi en del av denne avklaringen. Dette prosjektet er anslått til å koste 1 mill. kr.

Når det gjelder eier- og rederforholdene, peker støttegruppen på i sitt brev at det falt utenfor Schei-utvalgets mandat å ta stilling til dette spørsmålet. I brevet konkluderer støttegruppen på dette punktet med å si at man ikke aksepterer at uklarhetene om eierskap og ansvaret for driften av «Scandinavian Star» den 7. april 1990 skal få bli historisk fasit for skandinaviske myndigheters beskrivelse av «Scandinavian Star».

I brevet gir også støttegruppen uttrykk for at en eventuell ny granskingskommisjon bør ha medlemmer fra alle de tre skandinaviske landene i tillegg til representanter fra USA og Bahamas. Støttegruppen tar til orde for at en slik gransking må gjennomføres selv om politiet skulle finne grunnlag for å gjenoppta sin etterforskning av brannårsak og brannforløp.

Når det i interpellasjonen er vist til Stortingets behov for mer «fullstendig informasjon» om denne saken enn det man tidligere har fått, vil jeg peke på at Stortinget selv har mulighet til å initiere parlamentarisk gransking også av denne saken. Som representanten Bøhler er kjent med, driver politiet i Oslo for tiden og vurderer fremlagte opplysninger for å avgjøre om man skal igangsette ny etterforskning av brannårsaken og hele brannforløpet. Dette arbeidet er påbegynt som resultat av flere eksterne henvendelser.

Mandatet for undersøkelsen omfatter imidlertid ikke spørsmålet om eier- og rederforhold, som har vært etterforsket av de danske myndighetene. Det er på dette punktet av betydning å minne om den arbeidsdelingen som allerede kort tid etter brannkatastrofen ble avtalt mellom norske og danske myndigheter, som også interpellanten berørte i sitt innlegg, nemlig at norske myndigheter skulle ha ansvaret for etterforskningen av brannen, mens man fra dansk side skulle undersøke eier- og rederforholdene. Denne arbeidsdelingen ligger, så vidt jeg forstår, fortsatt til grunn.

Jeg nevner for fullstendighetens skyld at støttegruppen den 5. september dette år sendte et nytt brev til regjeringen Stoltenberg om saken, hvor man særlig argumenterer for at spørsmålet om å iverksette ny gransking ikke må påvirkes av politiets pågående vurderinger. Støttegruppens forslag til mandat for en ny gransking etter «Scandinavian Star»-katastrofen er omfattende.

I tillegg til å granske hele brannforløpet samt eier- og rederforholdene, foreslås det videre å undersøke en rekke forhold som bl.a. berører sjøfartsjuridiske, forsikringsjuridiske og skipssikkerhetsmessige aspekter. Justis- og beredskapsdepartementet har derfor innhentet informasjon og vurderinger fra flere aktuelle instanser. Blant annet opplyser Nærings- og handelsdepartementet at Statens havarikommisjon i dag fungerer i tråd med internasjonale regler fastsatt av International Maritime Organization, IMO, og EU som et faglig uavhengig organ, som ikke kan eller skal instrueres av overordnet departement verken når det gjelder hvilke ulykker som skal undersøkes, eller på hvilken måte en undersøkelse skal utføres. Det er heller ingen hjemmel i sjøloven for å opprette en ny særskilt kommisjon, slik det tidligere var anledning til. Nærings- og handelsdepartementet opplyser videre at man på nasjonalt og internasjonalt plan har iverksatt viktige tiltak for å sørge for klargjøring av det reelle eierskapet til skip.

Internasjonal lovgivning her skjerpet kravene betydelig på dette området i løpet av de seneste årene. Det gjelder bl.a. lov om skipssikkerhet fra 2007. Jeg nevner dette for å understreke at en ny gransking av denne ulykken i seg selv ikke er nødvendig for i dag å initiere nye krav til skipssikkerhet og eierforhold rundt skip. Det er andre forhold som vil være av avgjørende betydning for å vurdere gransking av denne saken.

Når det ellers gjelder spørsmålet om en ny gransking av eier- og rederforholdene rundt «Scandinavian Star», er det, som nevnt, danske myndigheter som i sin tid foretok undersøkelsene. Politiets etterforskning i Danmark førte også til straffesak. Skal man gå inn igjen i disse forholdene, er man helt avhengig av medvirkning fra danske myndigheters side

Etter min mening kan ikke spørsmålet om en eventuell gransking i en eller annen form endelig avklares nå. Så lenge politiet fortsatt utreder om det er tilstrekkelig grunnlag for å igangsette ny etterforskning

av brannen, bør vi avvete deres konklusjon. Her er det også viktig at jeg som justis- og beredskapsminister ikke treffer avgjørelser som kan oppfattes som en inngripen i påtalemyndighetens ansvarsområde. Jeg mener dessuten at man bør avvete politiets konklusjoner på forundersøkelsen for ikke å skape en uklar overlappning av undersøkelsesaktiviteter.

Hvis påtalemyndigheten beslutter å gjenoppta etterforskningen, bør en etter min syn avstå fra parallell gransking, som kan skade etterforskningen av straffesaken. Hvis påtalemyndigheten ikke finner grunnlag for å åpne etterforskning av brannsakene, vil regjeringen vurdere om det er grunnlag for opprettelse av et særskilt regjeringsoppnevnt granskingsutvalg som skal se på brannsakene. I vurderingen av om det skal oppnevnes et slikt granskingsutvalg, vil en også måtte vurdere om et sivil granskingsutvalg vil kunne klare å skaffe klarhet i årsaksforholdene utover hva politietterforskningen har vist. Det må også avklares om det ikke er mer hensiktsmessig om Stortinget gjennom sine muligheter iverksetter en egen parlamentarisk og helt uavhengig gransking gjennom de virkemidlene som Stortinget har til rådighet.

Jeg har sendt et svarbrev til støttegruppen, hvor jeg klargjør den holdningen som jeg også klargjør i mitt svar på denne interpellasjonen. I motsetning til det mine forgjengere har gjort, har jeg i hvert fall besvart henvendelsen.

Jan Bøhler (A) [14:48:49]: Jeg takker statsråden for et positivt svar vil jeg si. Det som var mitt hovedspørsmål, var om man vil foreta egne vurderinger av det som er andre rammer, andre premisser for behandlingen av «Scandinavian Star»-saken enn det politimessige, og om man vil foreta egne vurderinger av om det er behov for å se på det om igjen. Det oppfatter jeg at statsråden bekreftet da han mot slutten av innlegget sa at han vil vurdere å opprette et nytt granskingsutvalg hvis det blir slik at det ikke gjenopptas etterforskning fra politiets side – vurdere om det er et selvstendig grunnlag for da å opprette et slikt utvalg. Det er den egne vurderingen det politiske systemet må foreta – jeg er enig – både her på Stortinget og i regjeringen, som jeg tror det er avgjørende at vi tar ansvar for når politiet tar ansvar for sin del – altså at vi tar ansvar for hver vår del i denne saken. Når det gjelder om Stortinget ...

(Bøhler forts.)

Om Stortinget selv skal gjennomføre en parlamentarisk gransking, er det sikkert en omfattende prosess å diskutere nærmere. De tingene jeg har påpekt med hensyn til Stortingets behandling, har stammet fra dokumenter som er lagt fram av tidligere regjeringer – altså stortingsmelding og redegjørelse. Det er regjeringer med forskjellig farge i de ulike fasene, så det har ikke noe med den politiske fargen å gjøre, men det er noen viktige premisser for behandlingen av saken her på Stortinget som er lagt fram av tidligere regjeringer, og som selvsagt gjør det naturlig at regjeringen på sin side også ser på det som statsråden konkluderte med. Jeg tror det er nyttig å få en slik diskusjon i dag, som vi kan få gjennom denne interpellasjonsdebatten, slik at statsråden i inngangen til de vurderingene – når vi nå også følger med på hva politiet kommer fram til – kan få med seg vurderinger her fra Stortinget av hvordan vi bør gå videre.

Det er umulig å spekulere i hva politiet kommer fram til. Det er sikkert alle spente på. Men de har sine begrensninger, bl.a. i det statsråden nevnte om eierforhold – om at det er danskene som har ansvaret for den delen i denne tredelingen. Så jeg vil gjerne spørre om statsråden vil ta noen flere initiativer nå – særlig overfor danske, men også svenske myndigheter – til at det nå blir mulig å gjøre en samlet vurdering av behovet for å gå inn i det på nytt fra myndighetenes side. Hvis politiet skulle bestemme seg for å gjenoppta etterforskning, mener jeg det er avgjørende behov for at man da får opphevet den tredelingen, får mulighet til å gå inn i hele saksfeltet på en samlet, helhetlig måte, kan få en koordinering og kan få en ledelse av etterforskningen som omfatter hele bildet – ikke bare én del, delen som Oslo-politiet hadde ansvar for, noe som skapte problemer for å gjøre dette på en fullverdig måte.

Statsråd Anders Anundsen [14:52:14]: Jeg er glad for at representanten Bøhler oppfattet det som et positivt svar, for det var i grunnen det det var.

Jeg er enig i at vi skal gjennomføre en egen vurdering, men en egen fri vurdering basert på den kunnskapen vi har, etter at politiet har avklart hvordan de vil håndtere det. Jeg synes det er viktig å understreke at det er viktig at vi fra regjeringens side ikke fatter beslutninger som kan påvirke politiets

stillingtagen til dette, og det er derfor jeg understreker at en slik vurdering må være fri – også etter at politiet har fattet beslutning om at de ønsker å åpne saken på nytt eller ikke.

Uavhengig av det er det avgjørende med dansk medvirkning hvis politiet åpner sak, og det er også avgjørende med dansk medvirkning om de ikke gjør det, hvis en skal granske denne saken. Så danskene vil uansett spille en avgjørende rolle, uavhengig av hvilken vei en går. Jeg kan ikke i dag si at jeg vil ta egne initiativ overfor danske myndigheter mens vi venter på politiets vurdering, nettopp fordi jeg mener det er avgjørende at vi nå først hører hva politiet selv beslutter. Så får vi vurdere politisk om det er grunnlag for å nedsette et eget granskingsutvalg.

Samtidig synes jeg det er viktig å understreke den muligheten som representanten Bøhler ga uttrykk for at var litt komplisert, nemlig en stortingsnedsatt granskingskommisjon. Jeg er ikke enig i at det er vesentlig mer komplisert enn en regjeringsoppnevnt granskingskommisjon. Kanskje vil en parlamentarisk granskingskommisjon til og med kunne bringe en litt annen tilnærming til saken enn det en regjeringsoppnevnt granskingskommisjon kunne gjøre. Så det er en drøftelse som jeg håper representanten Bøhler også tar med sine egne i Stortinget, for å få avklart hvilken holdning Stortinget har til en sådan gransking. Det vil uansett ikke være sannsynlig at regjeringen går til det skritt å nedsette et slikt granskingsutvalg, uten at en på forhånd har avklart hvordan Stortinget stiller seg til dette. Stortingets involvering vil uansett måtte kreves, men jeg synes det er viktig at Stortinget også vurderer de mulighetene som Stortinget selv sitter med i en slik type sak, som har blitt gammel, men som rammet mange, og som fryktelig mange fortsatt har tunge og vonde knyttet minner til og veldig sterke tap. Så dette er sak som kanskje kunne egne seg for den typen vurderinger av Stortinget som sådan.

Hårek Elvenes (H) [14:55:10]: Brannen om bord i Scandinavian Star i 1990 var en forferdelig tragedie som rammet mange mennesker. 159 mennesker mistet livet, og mange sitter igjen med et stort savn etter å ha mistet sine kjære og sine nærmeste.

Det å sitte igjen og føle at alle svar ikke er fremkommet og nødvendig belyst, kjennes som en ekstra belastning i en så trist hendelse.

Stortinget har behandlet saken ut fra den gang da, kjente opplysninger og undersøkelser.

En gruppe fra Kripas, Oslo politidistrikt og Økokrim skal nå sammen se på saken og gjøre sin vurdering av den tidligere etterforskning. For Stortinget er det viktig, både i denne saken og i kommende saker, å sikre at man har et så godt beslutningsgrunnlag som mulig. Derfor slutter jeg meg til den tilnærming til saken som justisministeren har gjort i sine to innlegg.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:56:22]: Interpellanten tar opp en veldig alvorlig og en veldig viktig sak. Katastrofen, som skjedde for 23 år siden, er en av de største vi har hatt i etterkrigstida. 160 personer døde, dersom vi også regner med en baby i magen til en kvinne som døde på sykehuset. Dette er heller ikke bare en ulykke. Det ble kort tid etter brannen stadfestet at den var påsatt, uten at noen gjerningsmann er blitt dømt.

Mordbrannen står som et mørkt kapittel i historien vår, og for mange pårørende og overlevende er det en hendelse som aldri vil slippe. For å gi dem hjelp til å kunne legge den mest mulig bak seg og klare å gå videre, er det viktig å få fram fakta om hva som virkelig skjedde den tragiske helga i april 1990. Der har vi som politikere også et ansvar.

I etterkant av brannen var det som kjent norsk politi som etterforsket saken. Personen, som politiet antok var gjerningsmannen, omkom selv i brannen, og saken ble henlagt. Det ble så inngått avtale om at Danmark skulle etterforske brudd på skipssikkerheten, og Høyesterett avsa sin dom i november 1993. Tre personer ble dømt – deriblant rederen og kapteinen om bord – for brudd på sikkerheten. De fikk seks måneders fengsel.

I 1996 kom det fram nye opplysninger som medførte at støttegruppa etter Scandinavian Star anmodet om gjenopptagelse av rederansvaret, men det ble avvist på grunn av foreldelsesfrister i Danmark. Men de har ikke gitt opp håpet om at de fakta, som de har skaffet, skal bli gjenstand for etterforskning og/eller gransking. Siden den gang har også mange nye opplysninger kommet fram. I april dette år la stiftelsen fram en rapport med krav om ny etterforskning. Rapporten inneholder systematisert og samlet dokumentasjon om forhold knyttet til ildspåsettelsen. Politiet har nå satt ned et utvalg som skal vurdere om saken skal gjenåpnes, og dette arbeidet er nå godt i gang.

Støttegruppen har også anmodet de skandinaviske regjeringene om ny gransking. Derfor synes jeg det er veldig bra at interpellanten nå tar opp denne saken, slik at vi kan få en politisk vurdering av om saken bør granskes – ikke bare for å få fram alle fakta, men også for å se hva vi kan lære av saken. Etterforskning og gransking står heller ikke nødvendigvis mot hverandre, men kan også gjennomføres samtidig på grunn av deres karakter. En politisk bestemt gransking og en etterforskning foretatt av politiet må ta for seg ulike deler av saken. Etterforskningen skal avdekke straffeansvar, mens en gransking skal få fram hva som egentlig skjedde, slik at vi kan ta lærdom av saken.

Jeg er derfor glad for de signalene som er kommet fram i debatten nå, og at regjeringa vil vurdere saken på nytt, slik at fakta kan bli best mulig klarlagt og lærdom bli tatt.

Jan Bøhler (A) [15:00:03]: Jeg vil benytte anledningen til å understreke at det har veldig stor betydning for mange av dem som er overlevende, etterlatte, deres nærmeste og deres venner, at vi prøver å løse noe av det som skaper tvil, som er uløste spørsmål, og som skaper spekulasjoner. Vi har fått en bedre kultur for dette i Norge i de seneste årene, bl.a. har 22. juli betydd mye i den sammenhengen.

Det er bedre å få svar, det er bedre å vite, enn at spekulasjonene får fortsette, selv om man får svar som ikke fører til at den teorien man kanskje har, blir bekreftet. Det kan være at personer som kan ha vært framstilt i et mistenkelig lys, også kan få svar som gjør at byrden på dem blir lettet hvis man får gjennomført bedre undersøkelser av det som nå har vært bildet. Det kan gå i alle retninger. Hvis vi nå får gjort noe grundig med saken ut fra dagens forutsetninger, tror jeg det vil hjelpe uansett om den ene eller andre teorien blir bekreftet.

Jeg vil også føye til at når det gjelder de overlevende og etterlatte, er det mange, sånn som jeg har fått det beskrevet, som kan ha ulike helseproblemer som man har slitt med i veldig mange år. Jeg tror det er grunn til å gå nærmere inn i det, hvor god oppfølgingen av det helsemessige har vært i disse årene, og om det gjenstår ting å gjøre der, ting som bør tas tak i på nytt. Det kan også være en del av en sånn gjennomgang som statsråden var inne på at vi bør vurdere.

Det spørsmålet som tærer mest her, er det som angår brannforløpet, som jeg også begynte med – den tekniske etterforskningen av det. Det har med tredelingen å gjøre, hvor det var en mindre politistasjon i Uddevalla i Sverige som hadde ansvaret for åstedet i den fasen. Det er stilt mange spørsmål om det, som politiet må se nærmere på, men jeg vil bare nevne at f.eks. kabinen til den hovedmistenkte ble sikret seks uker etter brannen, at sentrale personer, bl.a. blant brannmannskapene, ikke ble avhørt osv., og at det har vært mye rundt et bøyd hydraulikkør og grunnlaget for en senere brann knyttet til det om bord på skipet, som bl.a. VG har presentert.

Det var veldig positivt at statsråden i begynnelsen av sitt innlegg sa at han var interessert i det som støttegruppen har beskrevet i en henvendelse til regjeringen, nemlig å lage et eget prosjekt rundt hvordan man teknisk kan kartlegge brannforløpet og bruke dagens teknologi til å finne bedre ut av sammenhengene i det. Det ville vært veldig verdifullt i seg selv å få gjennomført den delen som statsråden uttrykte interesse for.

Line Henriette Hjemdal hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Anders Anundsen [15:03:28]: Jeg synes det er bra å registrere det engasjementet som er rundt «Scandinavian Star»-ulykken, og det er et engasjement som deles av mange. Derfor synes jeg også denne interpellasjonen gir uttrykk for et engasjement som en skal ta alvorlig. Det er vondt for pårørende når man føler at endelig punktum ikke blir satt, og det er en situasjon som vi fra politisk hold må ta på alvor.

Samtidig er det viktig for meg å understreke at verken denne debatten i Stortinget eller signaler fra justis- og beredskapsministeren må bidra inn i påvirkningen av resultatet av de undersøkelsene politiet gjør på selvstendig grunnlag. Jeg mener de må bli ferdige med den jobben før vi tar endelig stilling til om det er grunnlag for en større og bredere gransking av hele situasjonen. Jeg er enig i at de to tingene ikke har noe med hverandre å gjøre, nødvendigvis, men jeg mener det må gjøres i en rekkefølge som samsvarer, slik at en ikke kommer i en situasjon hvor en parallellgransking – nær sagt – vil kunne påvirke en pågående etterforskning fra politiets side, dersom de skulle velge å åpne ny sak.

Jeg tror dagens korte debatt har avdekket det vi vel egentlig visste på forhånd, nemlig at det er et bredt politisk engasjement for å få frem fakta, og som representanten Bøhler egentlig sa: Det er bedre

å få svar enn å få rett. I den typen saker, hvor det er veldig mange som er involvert, er det et viktig perspektiv når vi skal foreta de vurderingene i fremtiden sammen med Stortinget.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.»